

TONE PAVČEK

Sosed je odšel in se vrnil

1

Zvon k slovesu zvoni.
Kot sveča gori zarja večera.
Senca čez njo drsi.
Sosed Giovanni umira.

Skoz vinjo, oljčnik in vrt
stopa mimohodnica bela,
vsejemajoča smrt.
Tu je. Loteva se dela.

Čas je, sta rekla oba.
Ona z glasom pomirjajočim,
on brez strahu in grenca
pred neznanim, nastajajočim.

Stenj življenja temni,
svetloba konca se veča.
Zarja večera gori
kot pri mrliču sveča.

2

Spomladi je Istra grešna
od mnogih ljubkih norčij.
Na breskvah, trtah in češnjah
blodi zelena kri.

Pa pride k Adamu Eva
in sla poželenja v obtok,
da nespodobno zardeva
starec kot majhen otrok.

V tem grešno lepem proščenju
brstov, žužkov, rastlin
je rekel adijo življenju
brezgrešnež – naš Giovannin.

Okopal je oljko in trto,
požel na solinah sol
in stopil med cvetjem za smrtjo,
kot bi šel z ljubo domov.

3

Šel je z ljubo poslednjikrat
na pot potešitve
in zanj je žebrala pomlad
svoje cvetne molitve.

Ko je še vztrajala strast
v mislih in udih
in mu kot dobra oblast
velevala: Ljubi!,

ji je pokorno sledil
do drhtavice kože,
a bolj kot ženo častil
je zemljo in oljke in rože.

Zdaj gre z ljubo v neba
skozi vrtove cvetoče.
Po njem je rožam hudo
in istrska zemlja joče.

4

Še včeraj je lep strmel
v večni čudež brstenja,
danes je vase zajel
zadnji požirek življenja.

Slani zadah s solin
se meša z vonjavami cvetja.
Smrt, bodi prijazna z njim
do konca, do zemljovzetja.

Vse življenje je hodil žet
na kavadine bele kristale,
a požel je za tlako let
malo božje in druge hvale.

Tudi zdaj stožcev soli
žalost v slovo ne prekriva,
samo on počasi drsi
v pozabo, kakor za živa.

5

Mandelj pred hišo cveti,
pokajo cvetni brsti,
Giovanni od hiše gre,
mrtev, v hrastovi krsti.

Njemu za zadnji pozdrav
sleme hiše se niža,
pred njim gre z zelenjem trav
zemlja namesto križa.

Pada v grudah po krsti prst,
istrska, živo rdeča.
Vsak njegov živec, vsak prst
se je z njo tisočkrat srečal.

Zdaj je to zadnji dotik
in prva resnica jame.
Potem ne bo več razlik
in še sam zemlja postane.

6

Pela mu je harmonika
ob nedeljah in v času suše
in zvok, ves od tega sveta,
kot žlahten presežek duše

je radodarno gostil
ljudi in zemljo in ptice
in zvalil vsaj včasih naliv
sreče na njivo in lice.

O belih je volih igral,
o črni žalosti Istre.
Živ je. Od mrtvih bo vstal
z rumenim cvetom brnistre,

stopil v začarani krog
k očetom, dedom, pradedom
in zaigral za nas od nekod
daleč, med zemljo in nebom.

7

Šel je in se na pol pota
od tu do nebes
vrnil. Zdaj se spet mota
okrog rož in dreves

s korakom, ki se ne sliši,
z očmi, ki so videle kraj.
Nikogar ni več pri hiši.
On je njen mrtvi čuvaj.

Ugasnil je ogenj v peči,
kazalci na uri stojе.
Še mnogo bi hotel reči,
ali vsaj vzeti v roke

harmoniko in zaigrati,
v prst zasaditi badil
in v duhu nadaljevati
zemeljski krog opravił.

Zato je prišel čez soline
domov in znova igra.
Pesem boli od miline
in ni od tega sveta.

8

Ves je še tukaj, ne tam.
V kuhinji, hiši in v kleti.
Izpraznjenost priča zanj
in zapuščeni predmeti.

Miza, na njej nož in kruh,
iz živih dni tihožitje,
v stare slike ujeti duh,
ura, ki je končala bitje;

ob steni star kavč, na njem
žarek ugaslega sonca
in roke, ki so v objem
družile nekdanja zakonca.

Skrinja, peč in pepel
sanjarjenja in gorenja
in on, mrtev in bel,
v svoji hiši življenja.

9

In pride mrtvi mož
iz svoje sveže jame
skoz prst in vence rož
med žalujoče zbrane

in reče: Kaj bi tu
med čimitersko gnečo,
želel sem si miru
pod oljko zelenečo.

Tja nosi topli jug
med veje in koreninje
z brstenjem živi up
in vnukove stopinje,

od tod bi gledal rad
po vinji in obzorju,
zor jutra in škrlat,
ko sonce tone v morju.

In ko potem bom spal
pod oljko mirno, srečno,
še v snu bom šepetal,
da je življenje večno.

Sosed odšel je v nebo. Kot pravijo, šel je v nebesa.
Jaz pa ga vidim, kako hodi še venomer tod.
Skozi špalirje cvetov in v novem razkošju brezčasia,
z mehko svetlobo obdan, stopa skoz vrata v svoj dom.
Vrgel je s sebe skrbi, odložil badil in motiko,
sedel je k oknu in spet v svoje kraljestvo strmi:
oljke in trte ženo, proslavljajo večnost trenutka,
rože mu silijo v dlan, sonce mu sije v obraz,
da se zazdi kot svetnik z nezemsko milino ozarjen,
ki ni ne mrtev ne bel, ki bo tu zmeraj živel.

Pravijo, da ga ni več, ne v olčniku ne v kavadinih,
jaz pa še zmeraj se z njim menim o tisoč stvarih:
koliko litrov dežja je padlo na meter ponoči,
kakšne zdaj pesmi igra sebi za dušo in mir,
kakšen je videti raj in kakšna je večnost od blizu,
pa če veseli so ga dragi njegovi tam čez.

Na vsa vprašanja samo prijazno in mило se smeje,
kot se v življenju ni znal, resnež, nikoli doslej.
Potlej pred hišo sede obujava stare spomine,
on pa nekako tako reče mi mimogrede:
Nič ne bo hudega, veš, samo tja, kjer čakajo nate,
stopil boš kakor čez prag in boš pri svojih doma.

